

Коментарі

Київського національного університету імені Тараса Шевченка
на проект експертного висновку ГЕР №23 щодо підсумків роботи ЕГ із проведення
акредитаційної експертизи освітньо-наукової програми «Соціальна робота» (ID 37145)

рівень вищої освіти доктор філософії
спеціальність 231 – соціальна робота

Звіт ГЕР	Коментар КНУТШ
Критерій 2	
<p>2.2 Зміст освітньої програми має чітку структуру; освітні компоненти, включені до освітньої програми, складають логічну взаємопов'язану систему та в сукупності дозволяють досягти заявлених цілей та програмних результатів навчання.</p> <p><i>Загалом погоджуємося з висновком ЕГ. Проте за даною ОНП ЗК 7 та ПРН (А4) формуються виключно за рахунок вибіркового компонентів, що є неприпустимим, оскільки здобувач освіти, у випадку необрання відповідної дисципліни, не буде мати можливості набутти відповідної компетентності та досягнути заявленого ПРН. Також дану ОНП доцільно було б доповнити таким структурним елементом, як "Вимоги до внутрішньої системи якості вищої освіти".</i></p> <p><i>Відповідно до матриці відповідності, формування ФК 10 "Здатність до викладацької діяльності в умовах формальної та неформальної освіти" відбувається лише через ОК 1 Англійська мова, ОК 3 Асистентська практика та вибірккову дисципліну, однак відсутня обов'язкова дисципліна, орієнтована на оволодіння викладацької кваліфікації.</i></p>	<p>Не зрозумілою є рекомендація щодо доповнення ОП структурним компонентом «Вимоги до внутрішньої системи якості вищої освіти», такого розділу немає в описах освітніх програм європейських країн. Відповідні вимоги фіксуються у стандартах вищої освіти, однак в освітніх програмах вони не відтворюються, оскільки є загальним для освітньої діяльності ЗВО в цілому. Внутрішня (університетська) система забезпечення якості освіти здійснюється згідно Положення про систему забезпечення якості освіти та освітнього процесу в КНУ імені Т. Шевченка, затвердженого Наказом ректора від 08 липня 2019 року за №603-32 (http://nmc.univ.kiev.ua/docs/Polojennya%20QAS%202019.pdf). Про це детально йдеться в самозвіті (критерій 8.1).</p> <p>У відповідь на зауваження щодо ФК 10 "Здатність до викладацької діяльності в умовах формальної та неформальної освіти" і відсутності обов'язкової дисципліни, яка б цю здатність формувала, зауважуємо, що педагогічна практика в обсязі 10 кредитів, процедура захисту звітів про проходження асистентської практики повністю «покривають» питання підготовки викладачів вищої школи. Звертаємо вашу увагу, що метою ОП є «підготовка висококваліфікованих науковців, здатних розв'язувати комплексні проблеми в галузі соціальної роботи на основі глибокого переосмислення наявних знань та професійної практики, а також продукування інноваційних технологій в соціальній сфері, орієнтованих на підвищення соціального благополуччя, якості життя населення і результативності соціальної політики в</p>

<p>2.4 Структура освітньої програми передбачає можливість для формування індивідуальної освітньої траєкторії, зокрема через індивідуальний вибір здобувачами вищої освіти навчальних дисциплін у обсязі, передбаченому законодавством.</p> <p><i>На наш погляд, наявні певні обмеження щодо права вільного вибору навчальних дисциплін, зокрема з інших рівнів освіти, гарантованих ст. 62 ЗУ «Про вищу освіту» (..право вибирати навчальні дисципліни, що пропонуються для інших рівнів вищої освіти) та Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах) (від 23 березня 2016 р. № 261, зі змінами): «Індивідуальний навчальний план аспіранта (ад'юнкта) повинен містити перелік дисциплін за вибором аспіранта (ад'юнкта) в обсязі, що становить не менш як 25 відсотків загальної кількості кредитів ЄКТС. При цьому аспіранти (ад'юнкти) мають право вибирати навчальні дисципліни, що пропонуються для інших рівнів вищої освіти і які пов'язані з тематикою дисертаційного дослідження, за погодженням із своїм науковим керівником та керівником відповідного факультету чи підрозділу»</i></p>	<p>умовах швидкозмінного соціального середовища».</p> <p>Не можемо погодитись із зауваженням.</p> <p>Згідно з Положенням про порядок реалізації студентами Київського національного університету імені Тараса Шевченка права на вільний вибір навчальних дисциплін http://nmc.univ.kiev.ua/docs/Poriadok%20vyboru%20Odyscyplin%20(03_12_2018).PDF студенти всіх рівнів можуть обирати не тільки вказані у навчальному плані вибіркові блоки та окремі дисципліни з переліку, а й будь-яку дисципліну або блок з будь-якого навчального плану.</p> <p>До навчального плану ОНП включено перелік з дисциплін, які безпосередньо пов'язані з спеціальністю та/або рекомендовані Вченою радою університету для програм третього рівня. Але кожен здобувач освіти має гарантоване нормативними документами університету право вибрати навчальну дисципліну з іншої програми та/або іншого рівня.</p>
<p>Критерій 3</p>	
<p>3.1. Правила прийому на навчання за освітньою програмою є чіткими та зрозумілими, не містять дискримінаційних положень та оприлюднені на офіційному веб-сайті закладу вищої освіти.</p> <p><i>Правила прийому є чіткими і зрозумілими, оприлюднені на офіційному вебсайті. Однак, викликає застереження додатковий іспит з психології для тих, хто немає базової фахової освіти зі спеціальності 231 - соціальна робота. З аналізу звіту з СО, дана ОНП немає міждисциплінарного спрямування (соціальна робота і психологія) і орієнтована лише на спеціальність 231 соціальна робота.</i></p>	<p>У відповідь на зауваження повідомляємо наступне. Підготовка соціальних працівників в університеті здійснюється на факультеті психології з 1998 року, підготовка науковців в галузі соціальна робота раніше здійснювалась у рамках наукової спеціальності 19.00.05 соціальна психологія; психологія соціальної роботи; впродовж 20 років на факультеті функціонує наукова школа Психологія соціальної роботи (наук.керівник проф.Швалб Ю.М.). Усе перелічене засвідчує про традиції, надбання, наступність тощо. З іншого боку –</p>

	дослідження в галузі соціальної роботи мають серйозне підґрунтя в царині психології, а значить потребують додаткових знань та компетенцій. Окрім того, не зрозуміло, якими є правові підстави для заперечення вибору дисципліни «Психологія» у якості додаткового іспиту.
Критерій 6	
<p>6.4 Заклад вищої освіти залучає до аудиторних занять професіоналів-практиків, експертів галузі, представників роботодавців.</p> <p><i>В основному погоджуємося із висновком ЕГ. Проте не зрозуміло про проходження яких практик на основі укладеного договору з центром соціально-психологічної реабілітації дітей та молоді з функціональними обмеженнями Дарницького району м. Києва йдеться (Це зазначено у звіті експертів). Адже в ОНП передбачена лише педагогічна практика. Водночас, варто відмітити про позитивну практику залучення практикуючих у даній сфері українських та зарубіжних фахівців до читання лекцій.</i></p>	<p>Не зрозуміло, чому у висновках ГЕР з цього підкритерію згадуються практики, адже критерій 6.4 говорить про наступне: «Заклад вищої освіти залучає до аудиторних занять професіоналів-практиків, експертів галузі, представників роботодавців». Відповідь на це питання надано ЕГ, в якому про практики і укладання договорів не йдеться.</p>
Критерій 10	
<p>10.1 Зміст освітньо-наукової програми відповідає науковим інтересам аспірантів (ад'юнктів) і забезпечує їх повноцінну підготовку до дослідницької та викладацької діяльності у закладах вищої освіти за спеціальністю та/або галуззю.</p> <p><i>Критерій 10, що застосовується виключно для оцінки ОНП третього рівня, Порядок підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах) (від 23 березня 2016 р. № 261, зі змінами), Порядок проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії (від 6 березня 2019 р. № 167) розглядають готовність до дослідницької та викладацької (як виду професійної) діяльності у якості рівнозначних: здобуття ступеня доктора філософії передбачає набуття особою теоретичних знань, умінь, навичок та інших компетентностей, достатніх для продукування нових ідей, розв'язання</i></p>	<p>Приймаємо до уваги пропозицію ГЕР щодо включення до переліку обов'язкових дисциплін «Теорія і методика викладання соціальної роботи»</p>

комплексних проблем у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, оволодіння методологією наукової та педагогічної діяльності, а також проведення власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення. У цьому полягає сенс і специфіка підготовки здобувачів на третьому рівні.

На наш погляд, в ОНП недостатньо приділено уваги формуванню педагогічної та викладацької компетентностей, не в повній мірі забезпечується повноцінна підготовка до викладацької діяльності в ЗВО за спеціальністю. Про це свідчить мета, яка передбачає надто широке поле професійної діяльності, та визначений основний фокус ОНП («Проведення досліджень в галузі 23 Соціальна робота зі спеціальності 231 – Соціальна робота»), який, навпаки, професійну діяльність виключає. Хоча в розділі ОНП «Придатність до працевлаштування» указані «заклади вищої освіти різних типів та форм власності».

Сильною стороною ОНП є те, що у блоці фахових компетентностей зазначена «Здатність до викладацької діяльності в умовах формальної та неформальної освіти» (ФК-10), однак вона забезпечується виключно практичною підготовкою (Асистентська педагогічна практика). Не зважаючи на її значний обсяг (10 кредитів ЕКТС) та сформульованими у РП результатами навчання («Знати цілі, методологію, методи, категоріальний апарат, термінологію професійної діяльності соціального працівника. Знати дидактику вищої школи, традиційні і інноваційні методи викладання у вищій школі»), її недостатньо для формування зазначеної компетентності, адже вона формується шляхом самостійного вивчення спеціальної літератури й відвідування лекцій провідних науковців (<http://www.psy.univ.kiev.ua/ua/science/postgraduate/education>).

Як уже зазначали в критерії 2.3, на наш погляд, необхідним і доцільним було б введення теоретичного обов'язкового курсу для формування системи знань з теорії і методики викладання соціальної

<p>роботи, формування педагогічної й викладацької компетентностей соціального працівника.</p>	
<p>10.2 Наукова діяльність аспірантів (ад'юнктів) відповідає напряміві досліджень наукових керівників.</p> <p><i>За вимогою Нацгенства, ЗВО повинен довести здатність щодо забезпечення захисту здобувача в одноразовій спеціалізованій ученій раді відповідно до Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії (від 6 березня 2019 р. № 167), інакше доцільність існування ОНП доктора філософії ставиться під сумнів: рада утворюється у складі голови та членів ради – двох рецензентів і двох опонентів. Голова і два рецензенти є штатними працівниками закладу вищої освіти (наукової установи), де утворюється рада, мають науковий ступінь і є компетентними вченими з наукового напрямку, за яким підготовлено дисертацію здобувача. Вчений, який пропонується до складу ради, повинен мати не менше трьох наукових публікацій, опублікованих за останні п'ять років, за науковим напрямом, за яким підготовлено дисертацію здобувача, з яких не менше однієї публікації у виданнях, проіндексованих у базах даних Scopus та/або Web of Science Core Collection.</i></p> <p><i>Із Відомостей про самооцінювання ОНП не зрозуміло, чи здатний ЗВО на даному етапі створити групу забезпечення захисту дисертацій випускників 2020 та наступних років.</i></p> <p><i>Керівництво дисертаційних досліджень не всіх аспірантів здійснюється науковим керівниками з відповідною науковою спрямованістю (зокрема Чернуха Н.М., публікації якої стосуються тематики соціалізації студентів, надання послуг в освітньому середовищі, розвитку освітніх парадигм, не може надавати менторську підтримку дисертантці на тему профілактики домашнього насильства).</i></p>	<p>У відповідь на наведені зауваження, повідомляємо, що професорсько-викладацький склад кафедр і факультету психології активно працює у напрямі підготовки до формування спеціалізованих рад «нового типу».</p> <p>У червні була подана на рецензування дисертація аспірантки Бутенко Н., на Вченій раді факультету були призначені рецензенти, які є штатними працівниками факультету і які мають не менше трьох наукових публікацій, опублікованих за останні п'ять років, за науковим напрямом (з психології), за яким підготовлено дисертацію здобувача, з яких не менше однієї публікації у виданнях, проіндексованих у базах даних Scopus та/або Web of Science Core Collection (проф. Коваленко А.М., проф. Мілютіна К.Л.).</p> <p>Щодо наукового керівництва Чернухою Н.М., звертаємо увагу на основний контекст дисертації, який буде присвячено соціально-педагогічним методам профілактики насильства, що входить до переліку її наукових інтересів як фахівця у галузі соціальної педагогіки.</p>